

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра Готельноресторанного та туристичного бізнесу

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

Давиденко І.В.

“ ___ ” _____ 2023 р.

РЕФЕРАТ
КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 242 «Туризм»

за освітньою програмою «Економіка та організація туристичної діяльності»

за темою:

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ КЛАСТЕРИЗАЦІЇ ДІЛОВОГО ТУРИЗМУ

Виконавець
студент IV курсу ЦЗФН

Буруков Іван Георгієвич

Науковий керівник

к.е.н, доцент Михайлюк О.Л.

Одеса 2023

ВСТУП

Актуальність теми. Згідно з останнім Світовим туристичним барометром ЮНВТО, кількість міжнародних туристів збільшилася майже втричі з січня по липень 2022 року (+172%) порівняно з тим же періодом 2021 року. Це означає, що сектор відновив майже 60% допандемічного рівня.

Відновлення також відбулося у витратах на виїзний туризм з основних ринків-джерел. Витрати із Франції зросли до 12% у січні-липні 2022 року порівняно з 2019 роком, а витрати з Німеччини зросли до 14%. За даними IATA, високі показники були також зафіксовані у сфері міжнародних пасажирських авіаперевезень: у січні-липні 2022 р. вони збільшилися на 234% і відновилися приблизно на 70% порівняно з допандемічним рівнем у липні.

Економічна ситуація, посилена агресією Російської Федерації проти України, є серйозним ризиком погіршення ситуації. Поєднання підвищення відсоткових ставок у всіх основних економіках, зростання цін на енергоносії та продукти харчування та зростаючих перспектив глобальної рецесії, як зазначає Світовий банк, є серйозною загрозою для відновлення міжнародного туризму до кінця 2023 року.

Мета – дослідження особливостей процесу кластеризації ділового туризму.

Поставлена мета обумовила необхідність вирішення низки взаємопов'язаних **завдань**, серед яких основними є:

- аналіз чинників, що впливають на розвиток туризму і туристичних кластерів;
- дослідження специфіки ділового туризму;
- аналіз процесів кластеризації економічної діяльності як основи комплексного розвитку;
- аналіз особливостей розвитку ділового туризму у різних країнах світу;
- дослідження різних видів кластерів у туристичній діяльності;
- вивчення ролі українських бізнес-структур у процесах кластеризації;
- визначення варіантів допомоги ЄС у процесі кластеризації ділового туризму в Україні.

Об'єкт дослідження – об'єкти ділового туризму світу та України.

Предмет дослідження – теоретичні і практичні аспекти процесу кластеризації ділового туризму.

Тенденції розвитку ділового туризму висвітлені у працях Дехтяр Н.А. [8], Нікітенко С.І [18], Полякової Ю.В. [20], Шикіної О.В. [26]. Процеси кластеризації туристичної діяльності досліджують Давиденко І.В. [7], Михайлюк О.Л. [14-16], Колесник О.О. [11] та інші.

Практичне значення кваліфікаційної роботи полягає у наступному:

- проаналізовано чинники, що впливають на розвиток туризму і туристичних кластерів;
- досліджено специфіку ділового туризму;
- проаналізовано процеси кластеризації економічної діяльності як основи комплексного розвитку;

- проаналізовано особливості розвитку ділового туризму у різних країнах світу;
- досліджено різні види кластерів у туристичній діяльності;
- визначено роль українських бізнес-структур у процесах кластеризації;
- запропоновано варіанти допомоги ЄС у процесі кластеризації ділового туризму в Україні.

Методи дослідження: порівняльного, історичного, статистичного аналізу - для аналізу розвитку ділового туризму; аналогії (порівняльна характеристика рівня розвитку ділового туризму у світі та Україні); предметного моделювання, метод аналіз-синтез, системно-структурний – для систематизації основних понять.

Інформаційна база дослідження. Дослідження по темі кваліфікаційної роботи проводилися за допомогою аналізу законодавчих актів; літературних джерел, матеріалів офіційних сайтів об'єктів ділового туризму.

Структура та обсяг роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатку. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить 74 сторінки. Робота містить 4 таблиці, 21 малюнок, 3 додатки. Список використаних джерел включає 63 найменування.

Публікації за темою дослідження:

1. Буруков І.Г. Аналіз особливостей розвитку ділового туризму у різних країнах світу. *Туристичний та готельно-ресторанний бізнес: світовий досвід та перспективи розвитку для України: Матеріали III Міжнародної науковопрактичної конференції здобувачів вищої освіти (м. Одеса, 12 квітня 2023 р.) / Одеський національний економічний університет. Одеса: ОНЕУ, 2023. 255 с. (С.51-54).*

ОСНОВНА ЧАСТИНА

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДІЛОВОГО ТУРИЗМУ. Аналізуються чинники, що впливають на розвиток туризму, туристичні кластери. Наводиться детальна характеристика специфіки ділового туризму.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СВІТОВИХ ТЕНДЕНЦІЙ ПРОЦЕСУ КЛАСТЕРИЗАЦІЇ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ. Досліджуються процеси кластеризації економічної діяльності як основа комплексного розвитку. Аналізуються особливості розвитку ділового туризму у різних країнах світу. Надається характеристика різних видів кластерів у туристичній діяльності .

РОЗДІЛ 3. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КЛАСТЕРІВ ДІЛОВОГО ТУРИЗМУ. Оцінюється роль українських бізнес-структур у процесах кластеризації. Аналізуються переваги допомоги ЄС у процесі кластеризації ділового туризму в Україні.

ВИСНОВКИ

1. Індустрія туризму забезпечує роботою понад 255 мільйонів осіб, що становить майже 8 % зайнятості у світі. На його частку припадає 11% світового ВВП, а також 7,9% експорту та 9,4% капіталовкладень у різних секторах та понад 30% експорту послуг.

Розмір індустрії ділового туризму оцінювався у 805 мільярдів доларів у 2017 році, і очікується, що середньорічний темп зростання у 7,6% досягне 1 439,3 мільярда доларів до 2025 року.

2. У Законі «Про туризм» від 1995 року серед інших видів туризму немає такого виду туризму як «діловий», «бізнес-туризм» або «МІСЕ-туризм».

Діловий туризм є спеціалізованим напрямом загального туризму. Під час бізнес-туру турист не тільки виконує різні ділові заходи, а й отримує фінансову вигоду. Існує чотири види діяльності:

- зустрічі;
- стимулюючі заходи;
- конференції;
- виставки, які відвідує діловий турист.

3. Діловий туризм є прибутковим, швидко зростаючим сегментом найбільшої індустріальної галузі світу. Бізнес-туристи менш чутливі до витрат, ніж туристи-відпочивальники, витрачаючи в середньому вдвічі більше коштів на день. На рішення про покупку в першу чергу впливає їхня здатність ефективно розподіляти час у межах запланованої ділової поїздки. 75% ділових мандрівників подовжили свою поїздку для задоволення (компанія «Залишитися ще на один день»).

В Україні бізнес-туризм почав розвиватися досить швидко і досягнув високого рівня. На сьогоднішній день у країні є багато місць для проведення ділових зустрічей та заходів будь-якого масштабу та рівня. Це стандартні та нестандартні локації різної місткості для усіх видів ділових заходів, різних можливостей та бюджетів. Задля спрощення завдань ділових туристів і зниження витрат на організацію поїздки, компанії вдаються до послуг event-агентств і МІСЕ-фахівців.

4. Створено в країні і необхідну інфраструктуру для ділового туризму:

- в усіх регіонах країни розвинена спеціалізована готельна база, що дає можливість обрати бізнес-готель потрібної категорії, з місткістю різної кількості учасників, обладнаний усім необхідним для продуктивної роботи і повноцінного відпочинку;
- широкий вибір виставкових комплексів та конференц-залів з новітнім технічним обладнанням, розрахованих на різну кількість відвідувачів;
- діють міжнародні електронні платіжні системи;
- щорічно в Україні відбуваються тисячі міжнародних, Всеукраїнських та регіональних виставок, які охоплюють усі сфери діяльності.

5. Кластерів ділового або МІСЕ туризму в Україні небагато. Поки що роль координаторів їхніх зусиль виконують різні асоціації, які об'єднують багаточисельних партнерів і учасників. Прикладом може слугувати Асоціація

ділового туризму України, яка разом із своїми партнерами і учасниками формує офіційно ще не оформлене кластерне утворення (Додаток В.).

Окрім наведеного вище Всеукраїнського об'єднання, яке згодом може оформитися у вигляді кластеру, в окремих регіонах також можуть створюватися кластери ділового та МІСЕ туризму. Для їх подальшого фінансування і просування корисним стане досвід країн ЄС у залучанні до Кластерної ініціативи ЄС. Потима вага грантового державного фінансування становить від 0 до 100% витрат проєкту, але найчастіше – 50%. Таким чином, створення кластерів ділового туризму і їхнє подальше приєднання до Європейського кластерного партнерства дасть змогу отримати новий досвід, фінансування, рекламу.

6. За даними кластерних спільнот, системна підтримка кластерів в Україні є рідкістю як на національному, так і на регіональному рівнях. В основному українські кластери та кластерні ініціативи отримують більше допомоги від міжнародних донорів, аніж від держави.

АНОТАЦІЯ

на кваліфікаційну роботу студента ЦЗФН *Бурукова І.Г.* на тему:

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ КЛАСТЕРИЗАЦІЇ ДІЛОВОГО ТУРИЗМУ

на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 242 "Економіка та організація туристичної діяльності"

Одеський національний економічний університет, м. Одеса, 2023 рік

Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатку. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить 74 сторінки. Робота містить 4 таблиці, 21 малюнок, 3 додатки. Список використаних джерел включає 63 найменування.

Об'єкт дослідження – об'єкти ділового туризму світу та України.

Предмет дослідження – теоретичні і практичні аспекти процесу кластеризації ділового туризму.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДІЛОВОГО ТУРИЗМУ. Аналізуються чинники, що впливають на розвиток туризму, туристичні кластери. Наводиться детальна характеристика специфіки ділового туризму.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СВІТОВИХ ТЕНДЕНЦІЙ ПРОЦЕСУ КЛАСТЕРИЗАЦІЇ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ. Досліджуються процеси кластеризації економічної діяльності як основа комплексного розвитку. Аналізуються особливості розвитку ділового туризму у різних країнах світу. Надається характеристика різних видів кластерів у туристичній діяльності.

РОЗДІЛ 3. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КЛАСТЕРІВ ДІЛОВОГО ТУРИЗМУ. Оцінюється роль українських бізнес-структур у процесах кластеризації. Аналізуються переваги допомоги ЄС у процесі кластеризації ділового туризму в Україні.

Ключові слова: кластери ділового туризму, діловий туризм, кластеризація економічної діяльності, види кластерів у туристичній діяльності.

ABSTRACT

for the qualification work of a student of the Central Technical University Burukova I.H.
on the topic:

CURRENT TRENDS OF CLUSTERIZATION OF BUSINESS TOURISM

to obtain a bachelor's degree in the specialty 242 "Economics and organization of tourism activities"
Odessa National University of Economics, Odessa, 2023

The qualification work consists of an introduction, three sections, conclusions, a list of used sources, and an appendix. The total volume of the qualification work is 74 pages. The work contains 4 tables, 21 figures, 3 appendices. The list of used sources includes 63 names.

The object of the study is the objects of business tourism in the world and Ukraine.

The subject of the research is theoretical and practical aspects of the clustering process of business tourism.

CHAPTER 1. THEORETICAL BASIS OF BUSINESS TOURISM. Factors affecting the development of tourism and tourist clusters are analyzed. A detailed description of the specifics of business tourism is given.

CHAPTER 2. ANALYSIS OF GLOBAL TRENDS OF THE CLUSTERIZATION PROCESS OF THE TOURISM BUSINESS. Processes of clustering of economic activity are studied as the basis of complex development. The peculiarities of the development of business tourism in different countries of the world are analyzed. The characteristics of different types of clusters in tourism activities are provided.

CHAPTER 3. CURRENT TRENDS AND PERSPECTIVES OF THE DEVELOPMENT OF BUSINESS TOURISM CLUSTERS. The role of Ukrainian business structures in clustering processes is assessed. The advantages of EU assistance in the process of business tourism clustering in Ukraine are analyzed.

Keywords: clusters of business tourism, business tourism, clustering of economic activity, types of clusters in tourist activity.